

Skötselplan för naturreservatet Stenbergsmo

Förord

I samband med utökning av det tidigare naturreservatet Stenbergsmo domänreservat (med beslutsdatum 1996-04-23) revideras samtidigt skötselplanen.

1. Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet Stenbergsmo är att bevara och återskapa en urskogsartad barrblandskog med lövinslag. I syftet ingår följande delsyften:

- Bevara och återskapa naturtypen västlig taiga.
- Bevara och förstärka funktioner och strukturer som gamla träd, grova träd, lövträd i barrskog, död ved, stående döda och döende träd, lågor, mindre vattendrag, block och branter.
- Bevara och förstärka populationerna av skyddsvärda och rödlistade arter, som brunpudrad nållav, dvärghäxört, gammelgranslav, gransotdyna, granticka, grön sköldmossa, knärot, korskovall, storgröe, ullticka och vedtrappmossa, så att gynnsam bevarandestatus uppnås.
- Bedriva friluftsliv, forskning och undervisning i den mån det inte strider mot ovanstående delsyften.

2. Beskrivning av området

Naturreservatet Stenbergsmo, som är 30,3 ha stort, är beläget i Högsby kommun ca 6 km väster om Högsby kyrka.

2.1 Administrativa data

Objektnamn	Stenbergsmo
Objektnummer	08-2586
Skyddsform	Naturreservat
Natura 2000 beteckning	SE0330171
Län	Kalmar
Kommun	Högsby

Fastighet	Virstad 6:25
Markägare	Naturvårdsverket
Servitut	Väg
Nyttjanderätter	Jakträttsinnehavare inom reservatsområdet öster om bäcken är Personaljakt Virstad, Jakträttsinnehavare inom reservatsområdet väster om bäcken är Björkelunds jaktlag,
Totalareal (ha)	30,3
Landareal (ha)	30,3
Areal produktiv skogsmark (ha)	29,3
Naturtyper, naturvårdsregistrets indelning:	Areal (ha)
Tallskog	11,5
Barrblandskog	12,6
Lövblandad barrskog	2,9
Triviallövskog med ädellövinslag	1,2
Lövsumpskog	1,7
Hygge	0,4
Naturtyper, art- och habitatdirektivets indelning:	Areal (ha)
Västlig taiga 9010	7,5
Prioriterade bevarandevärden:	
Naturtyper	Västlig taiga.
Strukturer och funktioner	Gamla träd, grova träd, lövträd i barrskog, död ved, stående döda och döende träd, lågor, mindre vattendrag, block, branter.
Arter	Brunpudrad nållav, dvärghäxört, gammelgranslav, gransotdyna, granticka, grön sköldmossa, knärot, korskovall, storgröe, ullticka, vedtrappmossa
Friluftsliv	Höga upplevelsevärden, naturlighet.
Övrigt	Referensområde.

2.2 Historisk och nuvarande mark- och vattenanvändning

Reservatsområdet var tidigare en del av byn Virstads utmarker. Byn finns omtalad första gången 1379 som *Wihæstadhum*. Själva byn ligger dock cirka 4 km öster om reservatet utmed Emån. Byn har skiftats i storskifte 1792 och i enskifte 1827. Skogarna i och kring reservatet har troligen trots skiftena fortsatt att vara byns gemensamma betesmarker. Förutom att vara betesmark har antagligen ingen annan markanvändning präglat området. Möjligen kan under vissa perioder slätter ha bedrivits utmed vattendrag och andra fuktigare delar av området.

Inom det äldsta reservatsområdet har inget skogsbruk förekommit sedan 1927, då plockhuggning av huvudsakligen skadade träd och vindfällan utfördes. Kort därefter blev området fridlyst för att bl a skydda bestånden med gammal gran, varför det här finns mycket få spår efter mänskliga aktiviteter. De områden som nu tillkommit liknar ofta i struktur och trädslagssammansättning det äldre reservatet men är minst 100 år yngre. Här har vindfällan tagits ut fram till nutid.

2.3 Områdets bevarandevärden

2.3.1 Kulturhistoriska bevarandevärden

Enligt fornlämningsregistret finns inga registrerade fornlämningar inom naturreservatet.

Flera torplämningar finns dock i områdena kring reservatet. Namnet Stenbergsmo kommer från ett torp som tidigare låg strax väster om reservatet i söder. Från slutet av 1700-talet och framåt blev befolkningen ofta så stor att alla inte fick plats inne i byarna. Som en följd av detta tillkom ett stort antal torp på den gamla utmarken utanför byarna. I anslutning till torpen fanns ofta små odlade åkerlappar och slätterhävda marker, ofta kärrmarker. Även om inga torp finns kända inom reservatsområdet, får ändå möjligheten att här hitta spår efter äldre torpbebyggelse och odlingsmark ändå anses vara stor.

2.3.2 Biologiska bevarandevärden

Naturreservatets kärnområde är en äldre urskogsartad barrblandskog i den sydöstra delen, d v s i huvudsak det gamla reservatets utbredning. Beståndets ålder är mellan 170 och 260 år med ett underskikt av betydligt yngre träd. Vissa tallar är troligen ännu äldre. Trädskiktet utgörs till två tredjedelar av gran och till en tredjedel av tall, men även björk och asp samt enstaka ek, rönn, oxel och fågelbär förekommer. Tall dominerar högre och torrare lägen och gran friskare och fuktigare delar. Då stormfällning av främst gammal gran skett är skogen ställvis något luckig och gles. I den centrala delen löper en djup sänka i nordvästlig-sydöstlig riktning med ett fuktstråk som söderut övergår i kärrartad vegetation. I sluttningar med rörligt markvatten och lägre belägna delar är vegetationen rikare med inslag av lövträd och hassel. I de bördigaste lägena växer granar med avsevärda dimensioner. 1935 omnämndes bl a en gran som uppmättes till 38 m. I beståndet finns mycket lågor i olika nedbrytningsstadier samt stående

döda träd och högstubbar av gran. Fältskiktet domineras av blåbärs- och lingonris, men blir i de bördigare delarna örtrikare med bl a blåsippa, tallört, skogsnäva och ängskovall. Skogsbruk har inte förekommit i beståndet sedan 1927, då plockhuggning som huvudsakligen avsåg skadade träd och vindfällan utfördes. Området hyser ett flertal växter knutna till äldre naturskogsartad barrblandskog som indikerar lång skoglig kontinuitet och höga naturvärden. Exempel på sådana arter är knärot, vedtrappmossa, grön sköldmossa, brunpudrad nållav, gammelgranslav, granticka och ullticka.

Väster om kärnområdet utgörs naturreservatet av tallskog med en beståndsålder av omkring 65 till 90 år. Även gran och björk förekommer sparsamt. Fältskiktet består huvudsakligen av blåbärs- och lingonris samt av piprör.

Den nordöstra delen av reservatet består huvudsakligen av talldominerad barrskog med en ålder av ca 60 till 80 år. Björk förekommer i viss omfattning särskilt i fuktigare delar. Fältskiktet består framförallt av blåbärs- och lingonris. Längre västerut övergår reservatet i barrblandskog med en beståndsålder av drygt 80 år. Granen är här något mer dominant än tallen, medan ett även ett visst björkinslag förekommer. Fältskiktet består huvudsakligen av blåbärs- och lingonris.

Den nordvästra delen av reservatet utgörs närmast vägen av en blandskog med tall, björk och gran, medan även asp, ek, sälg och hassel förekommer i viss omfattning. Beståndet är av varierande ålder men är huvudsakligen ganska ungt. Död ved förekommer sparsamt. I området kan bl a vedticka påträffas. Markvegetationen utgörs framförallt av blåbärs- och lingonris samt mossor. Längre norrut, där en bäck rinner igenom reservatet, övergår skogsmarken i björk- och hasseldominerad lövskog. Även al, alm, ask, asp, ek, gran och lönn förekommer i trädskiktet. Bäckens rinner sedan ut i en yngre björksumpskog med inslag av gran, tall och al samt en relativt hög andel död ved. Här kan arter som dvärghäxört och storgröe påträffas. I nordväst finns även en liten öppnare hällmark med ek, tall och enbuskar samt en mindre bergbrant.

2.3.3 Geovetenskapliga bevarandevärden

Reservatet är beläget ca 2 km ovanför högsta kustlinjen. Området är relativt kuperat. Jordarten utgörs huvudsakligen av tunt jordtäckte på berg, medan ett tjockare moränlager finns i den södra delen. Området är relativt blockigt och inslag av större block finns. Berggrunden består huvudsakligen av urgranit, men i den allra sydligaste delen av smålandsgranit.

2.3.4 Bevarandevärden för friluftslivet

Reservatet ger goda förutsättningar till att uppleva en urskogsartad miljö.

Högsbyleden passerar omkring 800 m väster om reservatet.

3. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

3.1 Skötselområde 1: Skogsmark (30,3 ha)

Beskrivning:

Reservatets skogsmark, se 2.3.2 för beskrivning.

Bevarandemål:

- Skötselområdet ska på sikt i sin helhet utvecklas mot en urskogsartad barrblandskog med lövinslag, varvid naturtypen västlig taiga ska uppta minst 7,5 ha.
- Skötselområdet ska innehålla funktioner och strukturer som gamla träd, grova träd, lövträdsinslag, död ved, stående döda och döende träd, lågor, ett mindre vattendrag, block och branter.
- Bevara och förstärka populationerna av skyddsvärda och rödlistade arter, som brunpudrad nållav, dvärghäxört, gammelgranslav, gransotdyna, granticka, grön sköldmossa, knärot, korskovall, storgröe, ullticka och vedtrappmossa, så att gynnsam bevarandestatus uppnås.

Skötselåtgärder:

Inga åtgärder. Området lämnas för fri utveckling med intern beståndsdynamik där vind och liknande bidrar till luckbildning.

Träd som fallit eller hotar falla ned över vägen får, i samråd med naturvårdsförvaltaren, upparbetas i nödvändig omfattning och flyttas åt sidan.

3.2 Skötselområde 2: Friluftsliv

Beskrivning:

Naturreseptatet är lätt tillgänglig med bil via den väg som leder igenom området. Reservatet kan även nås till fots via en stig söderifrån.

Söder om reservatet finns en äldre skylt. En markerad slinga finns inom det äldre reservatsområdet, som dock är svårframkomlig tack vare den rikliga mängden lågor. På vissa särskilt värdefulla träd inom reservatet finns äldre och oftast oläsliga skyltar uppsatta.

Bevarandemål:

- En mindre parkeringsplats ska finnas tillgänglig för besökare till reservatet.
- Två väl underhållna informationsskyltar ska finnas.

Skötselåtgärder:

En liten plan yta lämplig som parkeringsficka med placering enligt bifogad skötselplanekarta, bilaga 2, förses med p-skylt.

Informationsskyltar med beskrivning av områdets naturvärden och gällande föreskrifter sätts upp vid parkeringsfickan samt i söder där en stig leder in i området.

Den äldre skylten söder om reservatet samt markeringarna till den svårframkomliga och lågfrekventerade stig som idag leder inom det tidigare reservatsområdet tas bort. Då besökstrycket troligen även fortsättningsvis kommer att vara tämligen lågt, och då kärnområdets talrika vindfällen gör en stigdragning svår utan negativ påverkan på naturvärdena, anläggs ingen ny stig. De äldre oftast oläsliga skyltarna på vissa särskilt värdefulla träd uppdateras (som ny skylt intill trädet) eller tas bort.

Anordningarna för allmänheten ska kontinuerligt underhållas.

4. Bränder och brandbekämpning

På grund av de höga befintliga naturvärdena i kärnområdet söder om vägen får brand där anses vara negativt för naturvärdena, varför där uppkommen brand ska släckas enligt gällande lagar. Norr om vägen innebär en spontant uppkommen brand huvudsakligen positiva effekter på naturvärdena, varför detta område kan tillåtas brinna om räddningsledaren anser det möjligt. Släckningsarbete ska ske med försiktighet och om möjligt i samråd med reservatsförvaltningen så att naturvärdena inte skadas.

Framtida skötselåtgärder utreds för varje enskilt område som påverkats av brand.

5. Jakt

Rätten till jakt inskränks inte av reservatsbildningen. Jaktutövandet får dock inte ske i strid med reservatsbestämmelser eller skötselplan.

6. Dokumentation och uppföljning

Naturvårdsförvaltaren ska dokumentera var, hur och när åtgärder utförts, av vem samt kostnad och finansiering. Naturvårdsförvaltaren ska följa upp utförda skötselåtgärder vid behov och dokumentera var, hur och när uppföljning utförts, av vem samt kostnad och finansiering.

Naturvårdsförvaltaren ansvarar för uppföljning av naturreservatets bevarandemål och ska dokumentera var, hur och när uppföljning utförts, av vem samt kostnad och finansiering.

7. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	Var	Vem	Prioritet	Finans
Gränsmarkering	Utmed gräns	Lant- mäteriet	1	Vårdanslag
Informations- tavlor	Enligt bilaga 2	Läns- styrelsen	1	Vårdanslag
Parkeringsficka	Enligt bilaga 2	Läns- styrelsen	1	Vårdanslag
Uppföljning av skötselåtgärder	Skötselområden 1 och 2	Läns- styrelsen	1	Vårdanslag
Uppföljning av bevarandemål	Skötselområden 1 och 2	Läns- styrelsen	1	Vårdanslag

*Prioritet 1 till 3, varav 1 är högst

Bilagor

2.1 Översiktskarta

2.2 Skötselplanekarta

2.3 Vegetationskarta enligt naturvårdsregistrets indelning

2.4 Vegetationskarta enligt Habitatdirektivets naturtyper